

« zurück blättern vor »

SZMELC subst. m., ab 1393; auch *smalc*, *smelc*, *szmalc*. **1)** ‘Glasüberzug über Metallgegenständen zum Schmuck und zum Schutz vor Rost, Emaillé’ – ‘szklista powłoka zdobiąca i zabezpieczająca przedmioty metalowe przed rdzą, szkliwo, glazura, emalia’: 1393 MMAe XV 159, STP *Pro anulo aureo cum szmelcze temperato*. ◦ 1479 MMAe XIII nr 2186, STP *Item tertium calicem argenteum cum patena cum nigro smalcz deauratum*. ◦ 1560 RejWiz 47v, SPXVI *Chociayby nam y mofiądz smalcem przystroiono / Przedsię zá piękne złoto wnet będzie kupiono*. ◦ 1562 WyprKr 27, SPXVI *Lanczusek szarnem smalczem*. ◦ (†1584) 1639 J.Kchan.Dz. 289, L *Na czele rumaka zapona Drogim szmalcem i drogim kamieniem sadzona*. ◦ (1643) 1909 JarzGoś 18, SP17 *Biuda z szmelcem, z rubinami*. ◦ (1638–1661) 1971 J.A. Mor.Erot. 271 *dam ci wyrobione Francuskim szmelcem na piersi noszenie*. ◦ 1676 PisMów II 215, SP17 *świece nie trzebá przy stońcu, i złoto bez smelcu udatne*. ◦ 1745–1746 ChmAteny 266, SP17 *Krzyż złoty ná białym Szelcu*. ◦ 1774 Jak.Baj. 138, L *Łąkę strumień opasował A kwiat różny w smelc malował*. ◦ 1781–1783 Stebel. 127, L *Były tam drugie obrazy pod smelc sztucznie malowane*. ◦ (†1821) 1877 Zabł.Pasterz 291, DOR *Żegnam was, ulubione, przyjemne mi wielce łąki, przewyższające szmaragdowe smelce!* ◦ 19. Jh. Bobrow., Sw *Rozmaitość ubarwienia, czyli smelcu*. ◦ [LBel.] 1900 Tyg.Ilustr. 39, DOR *Na szczególną uwagę zasługują również: zbroja z oryginalnym brązowym smelcem i herbem Żółkiewskich tudzież zbroja karacenowa, okrywająca całego człowieka*. – STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR (daw.) sowie SPA 1929. **2)** ‘Pechüberzug auf Eisengegenständen’ – ‘powłoka ze smoły na wyrobach żelaznych’: [hapax] 1841 Łab., Sw – Sw sowie SPA 1916. ◦ **Var:** *smalc* subst. m., 1479 MMAe XIII nr 2186, STP ◦ [LBel.] 1568 RejZwierc 240v, SPXVI – STP, SPXVI, SW (stp.); *smelc* subst. m., 1676 PisMów II 215, SP17 – CN, TR, SW; *szmalc* subst. m., 1560 RejWiz. 24b, L ◦ [LBel.] (†1584) 1639 J.Kchan.Dz. 289, L – SPXVI, L (zan.), SWIL (prze.), Sw (stp.); *szmelc* subst. m., 1393 MMAe XV 159, STP – L, SWIL, SW, DOR. ◦ **Etym:** **1)** mhd. *-smelc* subst. n., ‘belegt nur in *goltsmelz*’, LEX, nur für Inh. 1. **2)** nhd. *Schmelz* subst. m., ‘glasartiger Überzug’, GRI, nur für Inh. 1. ◦ **Hom:** †*smalec*, †*szmelc* s.v. *szmelcować*. ◦ **Komp:** *szmelcmistrz* subst. m., ‘Schmelzmeister’, bel. seit 1782, L, zuerst geb. L. ❖ Zur Variante *s(z)malc* vgl. †*szmelcować*. Die Zusammensetzung *szmelcmistrz* (s.o.) ist wohl polnisch, ein dt. **Schmelzmeister* konnte nicht belegt werden.

« zurück blättern vor »